

Mapy rozšíření vybraných nepůvodních druhů

Data z NDOP pochází z nálezové databáze ochrany přírody (přístup 11. 2016)

Data z BioLib dodána O. Zichou.

Data z databáze PLADIAS pochází z BÚ AV ČR.

Aktuální rozšíření pro *H. mantegazzianum* a *A. artemisiifolia* pochází z nepublikovaných záznamů autorů.

V případě že v NDOP bylo dostupné rozlišení záznamů před a po roce 2000, byly vytvořeny pro druh dvě mapy zobrazující historické a nové rozšíření.

Ambrosia artemisiifolia

Srovnání reálných dat se záznamy v databázi PLADIAS bylo provedeno na základě recentního mapování ambrozie (Skálová & Pyšek, 2012-2016). Při mapování byly navštíveny historické lokality. Dále byly navštíveny lokality oznámené místními terénními pracovníky. Z předběžných výstupů lze říci, že rozšíření ambrozie kopíruje oblasti identifikované databází PLADIAS, nicméně ve velkém počtu síťových polích nebyl její výskyt potvrzen. Její výskyt je lokalizován do teplých oblastí ČR (polabí, jižní morava, poohří, plzeňsko) ale vyskytuje se též na severní Moravě a podhůří Krkonoš.

Z výzkumu tak vyplývá, že pro odhad výskytu lze používat kumulativní výskyt. Nicméně je třeba vzít v potaz schopnost druhu kolonizovat nové lokality.

Amerius nebulosus

Mapa výskytu sumečka amerického na základě údajů z NDOP před rokem 2000 ukazuje hlavní oblasti, kam byl druh postupně vysazován (zejména Polabí a Třeboňsko). Data po roce 2000 byla sladěna se staršími údaji z jiných zdrojů (pravděpodobně došlo k jejich ověření) a dokládají, že došlo k dalšímu (často samovolnému) šíření druhu, ale tento se i nadále drží v teplejších oblastech (vč. povodí Moravy i Odry) s výjimkou náhodných nálezů, např. na Šumavě. Místy se vyskytuje také v mírně vyšších polohách (např. povodí Orlice nebo Sázavy). Zajímavý je výskyt ve stojatých vodách v Podkrušnohoří, kam byl postupně druh vysazován a bude zajímavé sledovat, zda se v této oblasti etabluje.

Mapy ukazují, že aktuální údaje jsou již v NDOP velmi kompletní (data z biolib.cz pouze doplňují výskyty v již známých obsazených oblastech), naopak starší údaje lze čerpat zejména ze zdrojů mimo NDOP.

Carassius gibelio

Mapy rozšíření karase stříbřitého dokládají silně expanzní chování tohoto druhu. Před rokem 2000 byl známý výskyt vázaný zejména na Moravu v důsledku šíření z dunajského říčního systému, lokality z Čech v tomto období nejsou evidovány v NDOP. Aktuální data ukazují plošné rozšíření druhu v teplých a mírných oblastech, čtverce s neověřenými výskyty je možné považovat za téměř jistě obsazené. Druh je na obsazených lokalitách stálý. Alarmující je srovnání s mizením původního karase obecného.

Data z NDOP nejsou kompletní, ale podávají velmi dobrý přehled o šíření a rozšíření druhu, starší údaje z biolib.cz jsou velmi cennými doklady o výskytu druhu v povodí Labe.

Cervus nippon

Mapa rozšíření jelena siky před rokem 2000 odráží oblasti oborového chovu a navazující úniky do volné přírody. Nejrozsáhlejší oblast výskytu obývá západočeská populace. Další populace se v zdržují v okolí obory v Jabkenicích, na horním Pomoraví a na jihu Českomoravské vrchoviny. V jiných oblastech ČR se sika vyskytuje sporadicky.

Aktuální data v NDOP i na biolib.cz jsou značně nekompletní, ale potvrzují známé oblasti rozšíření i několik nových míst, kde byl druh zaznamenán.

Harmonia axyridis

Rozšíření sluněčka východního je v současnosti plošné a lze předpokládat výskyt skutečně ve všech polích síťového mapování. Lokality (síťová pole), kde je potřeba výskyt ověřit jsou ty s nejextrémnějšími klimatickými podmínkami = vyšší horské polohy. Aktuální rozšíření vcelku dobře podchycují data v BioLibu, i když pokrytí polí síťového mapování není ani zde 100 %. Data v ND OP jsou méně kompletní a ukazují větší oblasti bez výskytu *H. axyridis*, což zjevně není odraz současného reálného rozšíření druhu na území ČR.

Heracleum mantegazzianum

Srovnání dat s PLADIAS bylo provedeno na základě recentního mapování bolševníku velkolepého (Pergl a kol., 2008-2009). Při mapování bylo opakovaně navštíveno cca přes 500 známých lokalit bolševníku. Z výzkumu vyšlo najevo, že bolševník je značně mobilní druh a přežívá jen v cca 12 % síťových polích (110 přeživších lokalit z 527; 86 z 672 polí). Těžiště výskytu je v západních Čechách s roztroušeným výskytem v Orlických horách.

Z výzkumu tak vyplývá, že nelze pro odhad výskytu používat kumulativní výskyt, který neodráží současné reálného rozšíření druhu na území ČR.

Leptoglossus occidentalis

Pro vroubenku americkou jsou data v obou databázích (BioLib a ND OP) velmi podobná. Pro oba datové zdroje však lze konstatovat, že data neodráží skutečné aktuální rozšíření *L. occidentalis* v ČR. Druh se na území ČR v posledních letech rychle šířil a v současnosti lze předpokládat rozšíření ve většině polí síťového mapování a výskyt druhu již není omezen jen na některé geografické oblasti, jak tomu naznačují data zobrazená v mapě (těžiště výskytu na Moravě).

Neovison vison

Informace o rozšíření norka amerického pocházející z NDOP i biolib.cz z období před rokem 2000 dobře znázorňují původní oblasti výskytu i šíření druhu. Je patrná jejich distribuce podél větších vodních toků.

Současná data o výskytu norků uvedená v NDOP jsou silně nekompletní a podhodnocující aktuální rozšíření tohoto téměř plošně se vyskytujícího druhu, kupříkladu není postižena celistvost výskytu v Polabí a Povltaví.

Nyctereutes procyonoides

Mapy rozšíření psíka mývalovitého před rokem 2000 a po něm ukazují mírný nárůst počtu známých lokalit. Odráží také velmi dobře náhodnost jednotlivých záznamů a tudíž nekompletnost map. I do budoucna se očekává nárůst hustot populace, který může být vzhledem k vysoké reprodukční rychlosti druhu poměrně velký.

Data v NDOP jsou stále nejzásadnějším podkladem pro sledování rozšíření druhu, přesto je nelze s ohledem na ekologii druhu a systém zadávání dat považovat za kompletní.

Ondatra zibethicus

Mapy rozšíření ondatry pižmové korespondují s údaji o poklesu početnosti i zmenšování obsazeného území tímto druhem. Přesto výskyt zůstává plošný.

Při hodnocení mapových podkladů je třeba brát v potaz nekompletnost údajů o aktuálním výskytu, obzvláště je nutné doplnění údajů v rámci NDOP.

Oxycarenus lavaterae

Blánatka lipová je druh úzce vázaný na lípy, které často tvoří součást městské zeleně. Data obsažená v databázích ND OP a BioLib jsou podobně obsažná a oba datové zdroje podceňují současné rozšíření druhu v ČR. V posledních 2-3 letech se *druh O. lavaterae* významně šířil a minimálně ve městech lze druh již zaznamenat na většině území ČR. Výskyt druhu již není vázán jen na jižní Moravu, jak naznačuje mapa rozšíření založená na datech z ND OP a BioLibu. Pozornost by měla být věnována především mapování *O. lavaterae* ve volné přírodě, kde informace o rozšíření druhu jsou jen kusé.

Procyon lotor

Mýval severní je méně rozšířeným druhem než psík mývalovitý. Z map je také zřejmé postupující šíření druhu, který stále častěji proniká i na naše území, zejména na jižní a střední Moravu a do západních Čech. Šíření je důsledkem rozšiřující se německé populace, úniků z chovů a lokálních pokusů o vysazení.

Po roce 2000 jsou data v NDOP relevantní, přesto rozhodně nepokrývají všechny čtverce, kde se mýval vyskytuje, zejména s ohledem na charakter sběru dat pro tuto databázi.

Pseudorasbora parva

Střevlička východní má obdobný směr a expanzní charakter šíření jako karas stříbřitý. Došlo k rapidnímu rozšíření zejména s pomocí přenosu násad tržních ryb v rámci rybníkářství. Také střevlička je na obsazených lokalitách stálým druhem. Data jsou alarmující zejména v souvislosti s poklesem rozšíření slunky obecné.

Mapa výskytu před rokem 2000 neodráží všechna data popsaná v literatuře, ale aktuální mapa (přestože není zcela kompletní) dobře ilustruje rozšíření druhu. Také čtverce s neověřenými výskyty je možné považovat za téměř jistě obsazené.

Trachemys scripta

Želva nádherná se prakticky výhradně vyskytuje na místech vysazení chovateli vypouštějícími dospělá zvířata do přírody. Dlouhodobější populace se drží především kolem Brněnské přehrady a v okolí Prahy, kde byly nalezeny i snůšky vajec.

Vzhledem k závislosti na vysazování chovateli budou i budoucí nálezy situovány zejména do okolí velkých měst. Biotopy želv jsou většinou v zájmu ochrany přírody, a proto data z NDOP lze považovat za relevantní pro vyhodnocování změn rozšíření druhu.